

TEGEVUSRUUMIPÕHINE ETNILINE SEGREGATSIOON TALLINNA EESTI- JA VENEKEELSE ELANIKKONNA NÄITEL

KERLI MÜÜRISEPP, MSc

Globaliseerumise kontekstis üha keerukamaks muutuvate etniliste suhete lahtimõtestamine on sotsiaalteadlaste jaoks suur väljakutse. Sealjuures tingib seniste integratsioonipoliitikate ebaedu teravama vajaduse mõista sügavamalt erinevaid rahvusgruppidega seotud küsimusi, näiteks on etniliste suhete mõistmiseks oluline uurida ka nende ruumilisust.

Etniline segregatsioon ehk erinevate rahvusgruppide ruumiline eraldumine on olnud pikka aega inimgeograafide seas aktuaalne uurimisvaldkond. Viimasel kümnel aastal on aga uute andmeallikate kasutuselevõtt teadustöös võimaldanud käsitleda segregatsiooni senisest avaramalt ja mitmekülgsemalt. Täpsemalt on toimunud kolm tähelepanuväärset nihet segregatsiooniuringute fookuses. Esiteks rõhutatakse, et eeldefineeritud ruumiüksuste (nt linnaosad) analüüsimise asemel peaks arvestama igale inimesele ainuomast ruumikasutust.¹ Teiseks tuleks grupipõhine uurimine asendada individipõhisega – selle asemel, et lähtuda uuringus indiviidi kuuluvusest eeldefineeritud sotsiaalsesse gruppi (nt etnilisus), tuleks esmalt välja selgitada indiviidile omane ruumikasutus ja alles seejärel hinnata tema sotsiaal-majanduslike tunnuste mõju sellele.² Kolmandaks tunnistatakse, et senine praktika uurida etniliste gruppide elukohtade ruumilist eraldumist ei anna tegelikust segregatsiooniolukorrast täit ülevaadet, kuna inimeste elus on ka teisi sotsiaalse tähendusega ruume nagu töö, (üli)kool, teised igapäevased ja vaba aja tegevuskohad. Üha enam rõhutatakse, et segregatsiooni uuringud peaksid arvestama inimese kogu tegevusruumi.³

Võttes arvesse nimetatud kitsaskohad varasemates segregatsiooniuringutes, panustab minu magistritöö segregatsiooni kui sotsiaal-ruumilise nähtuse ulatuse ja olemuse mõistmisesse. Täpsemalt oli minu eesmärk selgitada välja Tallinnas elavate ja töötavate eesti ja vene keelt kõnelevate indiviidide ruumilise käitumise erinevused. Kahe keelegrupi esindajate aeg-ruumilise käitumise erinevusi tõlgendan kui nendevahelist etnilist tegevusruumipõhist segregatsiooni.

Indiviidide aeg-ruumilist käitumist võimaldavad analüüsida passiivse mobiilpositsioneerimise andmed, mis on mobiilsideoperaatorite logifailidesse salvestatud anonüümsed andmekirjed operaatori klientide poolt sooritatud väljuvate kõnetoimingute kohta koos aja ja asukoha informatsiooniga.⁴ Oma töös hindan 560 Tallinnas elava ja töötava tööealise indiviidi tegevuskohtade hulka ja tegevusruumide ulatust.

20-64-aastaste tallinlaste tegevuskohtade hulga ja tegevusruumi ulatuse analüüsimisel selgub, et indiviidide ruumilist käitumist mõjutab oluliselt enam see, kas nad räägivad eesti või vene keelt, kui nende vanus või sugu. Kokkuvõttes on eesti keele kõnelejalatel oluliselt rohkem erinevaid tegevuskohti. Kui venekeelsete tallinlaste tegevuskohad on nii Tallinna-siseselt kui ka väljaspool Tallinna koondunud peamiselt teatud piirkondadesse, siis eestikeelsete ruumikogemus erinevate piirkondade ja kohtade külastamise näol on märki-

1. Farber, S., Paez, A., Morency, C., 2012. Activity spaces and the measurement of clustering and exposure: a case study of linguistic groups in Montreal. *Environment and Planning A*, 44(2), lk 315-332.

2. Samas.

3. Wong, D.W.S., Shaw, S-L., 2010. Measuring segregation: an activity space approach. *Journal of Geographical Systems*, 13(2), lk 127-145.

4. Antud meetodil saadud andmete kogumine, hoidmine ja töötlemine on kooskõlas kõigi EL-is kehtivate isikuandmete kaitse nõuetega ja kooskõlastatud Eesti Andmekaitse Inspektsiooniga. Ahas, R., Siim, S., Järv, O., Saluveer, E., Tiru, M., 2010. Using mobile positioning data to model locations meaningful to users of mobile phones. *Journal of Urban Technology*, 17(1), lk 3-27.

misväärselt mitmekesisem. Sellest tulenevalt on ka nende keskmine tegevusruumi ulatus oluliselt suurem kui venekeelsetel. Seejuures on tähelepanuväärne, et uuritava ajaperioodi (päev, kuu, aasta) pikenedes ruumilise käitumise erinevused kahe keelegrupi vahel suurenevad. See viitab asjaolule, et välistades igapäeva kohustustest tulenevad ajalised piirangud, on inimestel suurem võimalus kujundada ruumilisi praktikaid tulenevalt oma etnilisest eripärast.

Minu magistritöö näitab, et etniliste gruppide ruumiline eraldumine ei ole ainult elukohapõhine, vaid hõlmab inimeste kogu tegevusruumi. Seega tuleks tegevusruumipõhist vaatenurka arvesse võtta ka lõimumispoliitika kujundamisel, mis Lääne-Euroopas keskenduvad valdavalt etniliste gruppide elukohtade hajutamisele linnaruumis. Enne poliitika kujundamist tuleks aga välja selgitada, mis on ruumilise käitumise erinevuste taga: kas sotsiaalsed võrgustikud, isiklikud eelistused, ühiskondlikud piirangud või näiteks erinevate tegurite koosmõju?